

SMĚRNICE O STAVEBNÍCH VÝROBCÍCH (CPD): ZAVEDENÍ SMĚRNICE DO PRAXE, SOUČASNÝ STAV A OČEKÁVANÝ VÝVOJ

Pascal Bar, francouzský expert v Evropské komisi

DG Entreprise, Unité Construction

Revue générale 2003, č. 818, str. 18, 1 obr., 5 tab., 6 lit.

Plné zavedení směrnice 89/106/EHS, nazývané Směrnice o stavebních výrobcích (CPD) [1], veřejně vyhlášené Radou evropských společenství 21. prosince 1988, se v současné době ve své nejkonkrétnější podobě promítlo do udělení označení CE četným stavebním výrobkům a/nebo průvodním doklady, doprovázejícím uvedení těchto výrobků na trh.

Tato směrnice, jejíž příprava byla zahájena na počátku osmdesátých let, si vyžádala více než deset let, než nabyla plné účinnosti.

Dlouhé období, kterou si vyžádalo vypracování Směrnice o stavebních výrobcích a její zavádění do praxe, lze vysvětlit několika důvody:

- ◆ V první řadě je to obrovský rozsah oblasti, která náleží do působnosti směrnice – v podstatě je to většina stavebních výrobků. Zavedení směrnice o stavebních výrobcích do praxe formuje vývoj trhu a dává mu pevnou podobu; na scéně se zákonitě objeví výrazné oblasti zájmů v oblasti ekonomické nebo v oblasti rozdělení kompetencí; je pochopitelné, že někteří činitelé se mohou pokusit zrychlit, zpomalit nebo různým způsobem ovlivnit vývoj zahájeného procesu.
- ◆ Směrnice o stavebních výrobcích vede k harmonizaci národních soustav předpisů, týkajících se stavebních výrobků, což v žádném případě není jednoduchý proces.
 - ⇒ V sektoru, který byl řízen v každém členském státě podle národní soustavy předpisů, znamená zavedení Směrnice o stavebních výrobcích dlouhodobý a citlivý úkol, uvědomíme-li si velké rozdíly, které mezi národními systémy předpisů existují. Tyto systémy vycházejí zejména ze značně rozdílné úlohy, kterou hrají příslušné orgány státní a veřejné správy, což se týká v podstatě všech členských států.
 - ⇒ Směrnice o stavebních výrobcích má být pro členské státy vodítkem v procesu harmonizace a přizpůsobování národních soustav legislativních a technických ustanovení. Členské státy musí využít všechny texty, které umožňují zavedení ustanovení směrnice na jejich území a zrušit všechna konfliktní ustanovení (... „poněvadž „směrnice nového přístupu“ jsou úplnými harmonizačními směrnice, členské státy musí zrušit všechna technická a legislativní ustanovení, která by byla s nimi v rozporu“) [2].
 - ⇒ Toto přizpůsobování je často příležitostí ke „kosmetické úpravě“ četných textů, které se během doby nahromadily a k rozdělení pozornosti mezi specifikace, definující povinnosti obecného dosahu, které jsou nutným požadavkem pro různé činitele trhu a které musí být formulovány v soustavě předpisů vhodnou a náležitou formou (zákony, dekrety, výnosy nebo nařízení). Musí tomu tak být, protože se jedná o základní požadavky (ochrana zdraví, bezpečnosti, životního prostředí aj.). Kromě specifikací se věnuje pozornost **předpisům o provádění** nebo **dobrovolným specifikacím**, které musí mít charakter doporučení, to znamená, že mohou být dobrovolně používány hlavními dodavateli, že se jim ponechává volnost na trhu, aby podnítily konkurenci mezi zúčastněnými subjekty. Je nutno konstatovat, že četné pracovní texty (oběžníky hlavních dodavatelů, normy uvedené v soustavě technických předpisů, technické pokyny, vypracované vedoucími činiteli, orgány státní správy nebo orgány technických center aj.) měly u některých ustanovení typu doporučení charakter závazný a *naopak* některá ustanovení předpisového charakteru byla formulována v textech určených pro dobrovolné použití a rovněž jako dobrovolné označených. Tato „kosmetická úprava“, prováděná v procesu harmonizace s národními systémy představuje jeden z velkých úkolů současnosti, uložených francouzským ministerstvem infrastruktury.
- ◆ Aby bylo možno předpokládat shodu stavby se základními požadavky, Směrnice o stavebních výrobcích stanovuje – na rozdíl od ostatních „směrnice nového přístupu“, že se výrobky musí

shodovat s technickými specifikacemi, formulovanými v harmonizovaných evropských normách nebo v evropských technických schváleních (ATE). Realizace tohoto požadavku připisuje rozhodující úlohu normalizační soustavě. Způsob, jak přistupovat k normalizaci, je rovněž provázen výrazným partikularismem. Některé členské státy udržují tradici tzv. **popisných norem** nebo **norem návodů**, které popisují výrobky velmi kompletně a detailně. Jiné státy propagují **normalizační postupy na základě funkčních charakteristik**, které vycházejí z normalizované zkušební metody a přijatých kritérií, které však ponechávají výrobcům volnost při volbě prostředků, kterými stanovené funkční charakteristiky dosáhnou. Běží tedy o normalizaci koncepce výrobků. Ačkoli směrnice jasně dává přednost přístupu normalizace na základě funkčních charakteristik, dokazuje práce v jednotlivých technických komisích CEN, jak je obtížné přijmout tyto koncepce pro vypracování harmonizovaných evropských norem.

- ◆ V několika členských státech byla uzákoněna některá pravidla, stanovující kontrolu výrobků při příjmu. Tyto státy budou muset rozvíjet ustanovení směrnice. Tento vývoj, který bude zahrnovat novou definici odpovědnosti příslušných činitelů, může budít obavy. Při tvorbě harmonizovaných norem je nezbytná odpovědná analýza a pro zavádění těchto norem bude nutno zohlednit i přechodná období. Zdlouhavost procesu měla za následek některé negativní účinky: postupné vysvětlování teorie, jak pokračuje proces vypracování aplikačních dokumentů vneslo do této teorie prvek vývoje, ztráta věrohodnosti u některých činitelů, zvláště z oblasti průmyslové sféry, dezorientovaný procesem přílišného teoretizování, to vše nebylo vždy optimální a slučitelné s jejich obvyklými lhůtami a s jejich úhlem pohledu; konečně sehrál při přípravě aplikačních dokumentů svou úlohu i faktor únavy expertů a představitelů členských států (tabulka 1).

Tabulka 1: Kroky, které předcházely zavedení Směrnice o stavebních výrobcích

1957	Římská dohoda
1975	Směrnice o veřejných trzích (71/305/EHS), nahrazená směrnicemi 93/36/EC a 93/37/EHS
1983	Směrnice „Notifikace projektu soustavy technických předpisů a norem (83/189/EHS), nahrazená směrnicí 93/34/EHS
1986	Jednotný právní rámec
1988	Směrnice o stavebních výrobcích 89/106/EHS z 21. prosince 1988
1992	Převzetí Směrnice o stavebních výrobcích do francouzského právního řádu (dekret 92-647 z 8. července 1992)
1993	Interpretační dokumenty
1993/2000	Mandáty Evropské komise pro většinu stavebních výrobků a rozhodnutí o prokazování shody
1998	První výrobek s označením CE (kotevní tyče)
2001	Je umožněno označení CE pro cementy pro obecné použití
2002	Po označení CE pro cementy pro obecné použití následuje povinné označení CE pro další stavební výrobky (geotextilie, pevné protipožární systémy aj.); počet stavebních výrobků s označením CE stále vzrůstá
2003	Více než padesát skupin stavebních výrobků podléhá označení CE; proces zpracování norem a evropských technických schválení ATE pokračuje.

V současné době je již zcela zřejmé, že proces přípravy prvků, nutných pro plné zavedení Směrnice o stavebních výrobcích do praxe se chýlí ke konci a že pro četné stavební výrobky směrnice vstoupila do etapy aplikace. V další části tohoto příspěvku podrobně vysvětlíme tři významná konstatování, charakterizující současnou situaci:

- ◆ Záměr se podařil;
- ◆ Není tak komplikovaný;
- ◆ Realizace není dokonalá.

Záměr se podařil

Zaznamenáváme-li v uplynulých dvou letech v sektoru stavebnictví pozoruhodný vývoj, je tomu tak proto, že Směrnice o stavebních výrobcích vstoupila do fáze praktické aplikace. Uvádíme stav prací z května 2003:

- ◆ Všeobecně se přiznává, že pro celou oblast působnosti Směrnice o stavebních výrobcích bude zapotřebí přibližně 500 norem výrobků (některé odhady uvádějí čísla 450 až 600 norem), které se opírají přibližně o 1 500 podpůrných norem (hlavně norem zkoušení, popisujících zkušební metody uváděné v normách výrobků; pro každou normu výrobku se předpokládají průměrně tři až čtyři podpůrné normy).
- ◆ V současné době, bereme-li v úvahu podpůrné normy, které byly v technických komisích CEN zpravidla dokončeny před normami výrobků, vstoupilo v platnost asi 20 % z předpokládaného počtu norem (tabulka 2).

Tabulka 2: Stav harmonizovaných evropských norem výrobků v oblasti působnosti směrnice CPD

Počet harmonizovaných norem výrobků	Současná situace
181	návrhů dokončených v úrovni technických komisí CEN a přijatých Řídicím centrem CEN ke schválení a publikaci
z nich 129	schválených norem (z počtu 181 návrhů, uvedených v předcházejícím řádku)
z nich 110	norem je dostupných na základě rozhodnutí členů CEN (ze 129 schválených norem)
z nich 79	norem bylo předáno prostřednictvím CEN k vyhlášení v Úředním věstníku evropských společenství OJEC (<i>od 1. února 2003 Úřední věstník Evropské unie</i>); pokud jde o tyto normy, data začátku a konce souběžné platnosti s národními normami byla vyhlášena na národní úrovni; označení CE pro stavební výrobky, předpokládající jejich plnou aplikaci vstoupilo v platnost, pro některé z nich se stalo již povinným
31	norem je již dostupných, nebyly však dosud vyhlášeny v Úředním věstníku Evropské unie
3	návrhy norem, které při formálním hlasování nebo UAP nebyly schváleny a byly vráceny příslušné technické komisi CEN
6	návrhů norem, které jsou ve stadiu formálního hlasování nebo UAP
43	návrhy norem, které jsou připraveny pro zahájení formálního hlasování nebo UAP

- ◆ Pokud jde o evropská technická schválení, bylo Evropské organizaci pro technická schválení (**E**uropean **O**rganisation for **T**echnical **A**pproval – EOTA) uděleno 30 mandátů, aby byla vypracována Vodítka technických schválení, pro která bylo vydáno více než 80 evropských technických schválení. Kromě toho dostalo „zelenou“ více než sto schvalovacích postupů bez vodítka, z nich 23 postupů skončilo vydáním 23 evropských technických schválení.

V tabulce 3 je uveden seznam výrobků (pochopitelně neúplný), pro které bylo již zavedeno označení CE.

Tabulka 3: Seznam stavebních výrobků, pro které bylo zavedeno označení CE

Označení normy	Skupina výrobků	Začátek souběžné platnosti	Konec souběžné platnosti
EN 197-1	Cement – Část 1: Složení, specifikace a kritéria shody cementů pro obecné použití	duben 2001	duben 2002
EN 13249 (série)	Geotextilie a výrobky podobné geotextiliím	říjen 2001	říjen 2002
EN 1337-7	Stavební ložiska – Část 7: PTFE kalotová a PTFE cylindrická ložiska	říjen 2001	říjen 2002
EN 12050 (série)	Čerpací stanice odpadních vod na vnitřní kanalizaci – Konstrukční zásady a zkoušení	říjen 2001	říjen 2002
EN 12094-5/6/7/13	Stabilní hasicí zařízení – Komponenty plynových hasicích zařízení	říjen 2001	říjen 2002
EN 12416-1	Stabilní hasicí zařízení – Prášková zařízení	leden 2002	leden 2003
EN 12259-2/3/4	Stabilní hasicí zařízení – Komponenty pro sprinklerová a vodní sprejová zařízení	leden 2002	leden 2003
EN 671-1/2	Stabilní hasicí zařízení – Hadicové systémy	únor 2002	únor 2003
EN 12839	Prefabrikované betonové výrobky – Prvky pro ploty	březen 2002	březen 2003
EN 13162 – EN 13171	Tepelně-izolační výrobky pro stavebnictví	březen 2002	15. květen 2003
EN 12859	Sádrové tvárnice – Definice, požadavky a zkušební metody	duben 2002	duben 2003
EN 179 & EN 1125	Stavební kování	duben 2002	duben 2003
EN 934-2/4	Přísady do betonu, malty a injektážní malty	květen 2002	květen 2003
EN 459-1	Stavební vápno – Část 1: Definice, specifikace a kritéria shody	srpen 2002	srpen 2003
EN 588-2	Vláknocementové trouby pro stoky a stokové přípojky	říjen 2002	říjen 2003
EN 1341	Desky z přírodního kamene pro venkovní dlažbu	říjen 2002	říjen 2003
EN 1342	Dlažební kostky z přírodního kamene pro venkovní dlažbu		
EN 1343	Obrubníky z přírodního kamene pro venkovní dlažbu		
EN 682	Elastomerní těsnění (těsnění spojů trubek pro dodávku plynu a uhlovodíkových paliv)	říjen 2002	říjen 2003
EN 1935	Stavební kování – Závěsy k zašroubování	prosinec 2002	prosinec 2003
EN 1344	Cihelné dlažební prvky	leden 2003	leden 2004
EN 681 (série)	Elastomerní těsnění (těsnění spojů trubek pro dodávku vody a odpady)	leden 2003	leden 2004

Označení normy	Skupina výrobků	Začátek souběžné platnosti	Konec souběžné platnosti
EN 40-5/6	Osvětlovací stožáry	únor 2003	únor 2004
EN 13055-1	Pórovité kamenivo – Část 1: Pórovité kamenivo pro beton, malty a injektážní malty	březen 2003	červen 2004
EN 13139	Kamenivo pro malty		
EN 13381-1	Štěrk	březen 2003	červen 2004
EN 13986	Desky na bázi dřeva pro použití ve stavebnictví	duben 2003	duben 2004
EN 54-3/5/7	Elektrická požární signalizace	duben 2003	červen 2005
EN 12004	Malty a lepidla pro keramické obkladové prvky	duben 2003	duben 2004
a četné další ...			

Pokud jde o výrobky, určené pro silniční stavitelství, lze současnou situaci charakterizovat takto:

- ◆ Označení CE je povinné (bylo ukončeno období souběžné platnosti národních a evropských norem) pro cement, geotextilie a některé druhy pórovitého kameniva.
- ◆ Většina norem pro kamenivo používané v silničním stavitelství byla publikována a vstoupí v platnost v tomto roce. Normy pro asfalty a asfaltová pojiva jsou před dokončením. Jedna norma výrobku byla publikována (EN 12591 Asfalty a asfaltová pojiva – Specifikace pro silniční asfalty) a bude revidována (doplnění přílohou ZA, která stanovuje nezbytné požadavky pro označení CE. Práce na dvou dalších normách (specifikace pro tvrdé asfalty a modifikované asfalty) pokračují.

Tři normy by měly být dokončeny v závěru roku 2003 nebo počátkem roku 2004 a předloženy k formálnímu hlasování.

- ◆ Normy, související s výrobky pro silniční stavitelství jsou rozpracovány a měly by být zavedeny do dvou až tří let.
- ◆ Normy pro silniční zařízení bude obtížné jako celek dokončit, protože některým členským státům a příslušné výrobní sféře současný stav vyhovuje a usilují o zachování národních přístupů, které do současné doby převládají. Nicméně i v této oblasti byl zaznamenán pozitivní vývoj. Předpokládá se, že se projeví při formálním hlasování o některých normách pro silniční zařízení v nadcházejícím období [3].
- ◆ Zpracování norem pro konstrukční výrobky, související s Eurokódy, probíhá v současné době bez problémů a označení CE, které takto vstupuje do vlastního stavebního díla, by mělo být v této oblasti zavedeno do dvou let.

Není tak komplikovaný

V okamžiku, kdy představíme Směrnici o stavebních výrobcích se všemi dokumenty, které umožňují její zavedení do praxe, se neubráníme dojmu přílišné složitosti. Pohlédneme-li však na podstatu problému, vše je nakonec jednodušší, než to na první pohled vypadá. Po ukončení procesu postačí, aby výrobci měli vždy na zřeteli tři základní skutečnosti:

- ◆ Evropskou harmonizovanou normu nebo evropské harmonizované normy, vztahující se na jejich výrobky a podpůrné normy, na které jsou v těchto normách uvedeny odkazy.
- ◆ Notifikované osoby, které v případě potřeby budou plnit úkoly týkající se prokazování shody.
- ◆ Podmínky, které mohou převládat v případné národní soustavě technických předpisů pro stavby a které mohou omezit používání výrobku pro některé druhy staveb.

Uživatelé a autoři smluvních dokumentů budou muset pečlivě prostudovat informace v označení CE (dokument 1) a z důvodů hlubších a podrobnějších znalostí se musí seznámit i s příslušnými evropskými harmonizovanými normami.

Obrázek 1: Dokument 1: Příklad označení CE pro stavební výrobky

O čem hovoříme?

Směrnice o stavebních výrobcích 89/106/EHS má plný název „Směrnice Rady 89/106/EHS o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se stavebních výrobků“ Její veřejné vyhlášení mělo splnit dva cíle [5]:

- ◆ Odstranit technické závady při **volném oběhu výrobků**.
- ◆ Zajistit, aby stavební výrobky byly **vhodné pro určené použití**, aniž by došlo ke snížení současné úrovně (ochrana členských států). Je to směrnice nového harmonizačního přístupu.

Je nutno doplnit, že:

- ◆ Tato směrnice se omezuje na formulování **základních požadavků**, které musí výrobky splňovat (tabulka 4); „zbytek“ je ponechán „volný“, to znamená, podrobený zákonům trhu, a tedy vztahu objednatel – dodavatel a zákonům konkurence.
- ◆ Shoda výrobků s těmito základními požadavky, nebo spíše v tomto případě s technickými specifikacemi za předpokladu, že stavby se budou shodovat se základními požadavky. Shoda bude pro výrobky potvrzena připojením **označení CE**.

- ◆ Výrobky bez označení CE **nebudou moci členské státy uvádět na trh.**
- ◆ Přesnost poskytovaných informací o funkčních charakteristikách výrobku v příslušných průvodních dokladech bude vycházet z prohlášení výrobce o shodě. Tato shoda bude předmětem **kontroly třetí stranou**, tj. notifikované osoby (a to bude nejčastější případ, vyplývající z rozhodnutí o systémech prokazování shody; tato rozhodnutí byla přijata v době, kdy probíhalo vypracovávání mandátů).
- ◆ Kontrolu budou provádět členské státy z pozice dohledu nad trhem.

Tabulka 4: Základní požadavky na stavby podle Směrnice o stavebních výrobcích

1	Mechanická odolnost a stabilita
2	Požární bezpečnost
3	Hygiena, ochrana zdraví a životního prostředí
4	Bezpečnost při užívání
5	Ochrana proti hluku
6	Úspora energie a ochrana tepla

Směrnice o stavebních výrobcích má však mezi „směrnicemi „nového přístupu“ specifické postavení. Liší se od nich ve dvou bodech:

1. Se základními požadavky se musí shodovat stavby, nikoli výrobky. Proto se připouštělo, aby stavba mohla být považována za shodnou se základními požadavky, pokud je:
 - ⇒ **Správně projektovaná** (navrhování stavby nenáleží do oblasti působnosti Směrnice o stavebních výrobcích; Evropská komise jasně doporučuje používání Eurokódů. Tato koncepce je členskými státy uznávána jako koncepce, propůjčující stavbě předpoklad shody se základními požadavky).
 - ⇒ Vybudována z výrobků, **shodných s určenými technickými specifikacemi**, označovanými jako harmonizované technické specifikace (jejich definice je předmětem Směrnice o stavebních výrobcích);
 - ⇒ **Profesionálně realizovaná**, to znamená, že její provedení odpovídá pravidlům i mimo oblast působnosti Směrnice o stavebních výrobcích. Návrh a realizace stavby jsou řízeny smluvním vztahem investor (hlavní dodavatel) – zhotovitelé).
2. Harmonizované technické specifikace, s nimiž se výrobky mají shodovat, jsou povinně vyjádřeny v **harmonizovaných evropských normách** nebo v **evropských technických schváleních** (ATE), zatímco v ostatních směrnících „nového přístupu“ mohou být výrobky zkoušeny přímo podle základních požadavků notifikovanými osobami). Hlavní ideu Směrnice o stavebních výrobcích můžeme stručně vyjádřit takto:

Výrobcům, podnikům a objednatelům stačí znát tři podstatné skutečnosti:

⇒ **Harmonizovanou evropskou normu nebo evropské technické schválení**

Harmonizovaná evropská norma obsahuje tyto údaje:

- ◆ Stanovení charakteristik výrobků, vázaných na základní požadavky, které musí být zachovávány u staveb, uvedených na seznamech v mandátech.
- ◆ Metody zdůvodnění funkčních charakteristik (zkušební nebo výpočtové metody pro každou harmonizovanou charakteristiku).
- ◆ Případné uvedení funkčních charakteristik (minimální hodnoty, kategorie, třídy).

- ◆ Specifikace, vztahující se k hodnocení shody (počáteční zkoušky typu, řízení výroby u výrobce – FPC).
- ◆ Způsob prokazování shody. Tento způsob byl vypracován na základě **mandátu Evropské komise**. Je to příloha harmonizované evropské normy, nazývaná příloha ZA; tato příloha umožní identifikaci harmonizovaných specifikací, které musí výrobek splnit, má-li získat označení CE. Příloha ZA obsahuje komplex nezbytných požadavků pro připojení označení CE na výrobky. Kromě toho obsahuje doplňkové specifikace, týkající se všech ostatních aspektů, důležitých pro definici výrobku nebo pro jeho používání, které nejsou spojeny se splněním základních požadavků.

⇒ **Shodu výrobků**

U všech stavebních výrobků, které náležejí do působnosti mandátu, musí výrobce splnit dvě povinnosti:

1. Zavést systém řízení výroby u výrobce, který je ve shodě s požadavky na řízení výroby, vyjádřenými v harmonizované evropské normě nebo v evropském technickém schválení.
2. Prokázat, že se jeho výrobek shoduje s požadavky příslušné harmonizované technické specifikace, za kterou má a stále bude mít odpovědnost. Deklarovat dosažené funkční charakteristiky, pokud to jsou charakteristiky stanovené v mandátu.
Jeden z významných přínosů Směrnice o stavebních výrobcích v porovnání s předchozí situací spočívá v tom, že zavádí systém kontroly shody výrobků výrobcem.

Orgány Evropské komise stanovily po konzultaci členských států v rámci Stálého výboru pro stavebnictví systém prokazování shody, který bude aplikován na různé silniční stavební výrobky, náležející do působnosti mandátu. U některých z nich, podle jejich významu a jejich role vzhledem k základním požadavkům, a k proměnlivosti jejich charakteristik, může notifikovaná osoba, schválená jedním z členských států na evropské úrovni, být pověřena jejich hodnocením shody a dohledem nad kontrolou řízení výroby.

Směrnice stanovila čtyři kategorie systémů posuzování shody:

- ◆ **Systémy 1+ a 1:** Certifikaci výrobku (počáteční zkoušky typu) a počáteční inspekci v místě výroby a řízení výroby u výrobce; průběžný dohled, posuzování a schvalování řízení výroby u výrobce provádí notifikovaná osoba (**ES prohlášení o shodě výrobku + ES certifikát shody výrobku**).
- ◆ **Systémy 2+ a 2:** Shodu výrobku posuzuje výrobce. Výrobce rovněž provádí počáteční zkoušky typu. Shodu systému řízení výroby u výrobce (počáteční inspekce v místě výroby a řízení výroby u výrobce; průběžný dohled, posuzování a schvalování řízení výroby u výrobce pro systém 2+ certifikuje notifikovaná osoba (**ES prohlášení o shodě výrobku + ES certifikát řízení výroby**).
- ◆ **Systém 3:** Shodu výrobku (počáteční zkoušky typu) prokazuje notifikovaná osoba, shodu systému řízení výroby u výrobce prokazuje výrobce (**ES prohlášení o shodě výrobku**).
- ◆ **Systém 4:** Shodu výrobku (počáteční zkoušky typu) i shodu systému řízení výroby u výrobce prokazuje výrobce (**ES prohlášení o shodě výrobku**).

Příslušné instituce budou notifikovány členskými státy v orgánech Evropské komise a dalšími členskými státy, aby v případě nutnosti napomáhaly při úkolech hodnocení a prokazování shody jako orgány třetí strany (systémy 1+ a 1, částečně i systémy 2+ a 2 a 3). Některé instituce již tuto notifikaci získaly (AFNOR, LCPC, CSTB, ACERMI, CERIB a další). Směrnice o stavebních výrobcích v příloze IV upřesňuje kritéria, která musí instituce splnit, aby tuto notifikaci získala.

⇒ **Kontrolu trhu**

Směrnice o stavebních výrobcích, podobně jako ostatní směrnice „nového přístupu“ delegují tuto odpovědnost na členské státy. Každý z nich má svobodu organizovat trh tak, jak uzná za vhodné, aby měl své území pod kontrolou.

Cílem kontroly trhu je ověřit, zda označení CE byla připojena k prodávaným výrobkům na teritoriu členského státu náležitým způsobem, to znamená, že výrobce provedl příslušné kontroly shody výrobků, že funkční charakteristiky deklarované výrobcem jsou prokázány a že se výrobek shoduje s požadavky příslušných technických specifikací.

Tato zásada se samozřejmě aplikuje i na výrobky, zhotovené mimo státy Evropské unie, které se dostávají na území některého z členských států.

Členské státy budou plnit tuto odpovědnost některým ze způsobů uvedených dále nebo jejich kombinací.

- ◆ **Aktivní kontrola** trhu (kontroly v místech výroby, prodeje a používání výrobků);
- ◆ Kontroly na hranicích (kontroly dováženého zboží ze zemí mimo Evropskou unii);
- ◆ **Pasivní kontrola**: řešení stížností, souvisejících s rozpory mezi konkurencí.

Ustavení výboru pro administrativní koordinaci mezi členskými státy a Evropskou komisí by mohlo umožnit srovnávání institucí jednotlivých členských států a výměnu zkušeností, která je v případě většiny ostatních směrnic běžná.

Tento výbor však dosud nebyl založen.

Tabulka 5: Směrnice CPD – stručný přehled

Směrnice CPD	Směrnice o stavebních výrobcích stanovuje pro členské státy povinnost, aby schvalovaly uvedení stavebních výrobků na trh teprve tedy, jsou-li způsobilé k určenému použití. Charakteristiky ovlivňující základní požadavky musí zhotovitelé respektovat. Tato způsobilost se podle předpokladu získá, jakmile je prokázána shoda výrobku s harmonizovanými evropskými normami nebo evropskými technickými schváleními.
Mandáty	Mandáty, adresované orgány Evropské komise CEN nebo EOTA, upřesňují pro každou skupinu výrobků příslušné charakteristiky a systémy pro prokazování shody.
Harmonizované evropské normy nebo evropská technická schválení	Na základě těchto mandátů CEN vypracovává harmonizované evropské normy a EOTA předkládá postupy pro technické schválení výrobků. Tyto dokumenty obsahují komplexní technické specifikace, se kterými se musí příslušný výrobek shodovat, aby byl považován za „způsobilý k určenému použití“.
Posouzení shody	Výrobce bude mít povinnost kontrolovat nebo dát kontrolovat svůj výrobek (počáteční zkoušky typu) a svůj systém řízení výroby. V některých případech provádí tyto kontroly notifikovaná osoba (třetí strana).
Označení CE	Označení CE výrobků bude znamenat prohlášení výrobce o prokazatelné shodě. Příslušné průvodní doklady budou obsahovat pro harmonizované charakteristiky hodnoty funkčních charakteristik výrobku.
Uvedení výrobku na trh	Výrobek nesmí být uveden na trh některého členského státu Evropské unie, pokud neobdržel označení CE.
Kontrola trhu	Členské státy budou pověřeny kontrolou trhu, aby ověřily, zda označení CE bylo výrobcem připojeno náležitým způsobem.
Žádné dodatečné specifikace nebo zkoušky	Členské státy budou mít povinnost zaručit volný přístup na trh a volné používání výrobků s označením CE na svém území. To znamená, že tyto výrobky nebudou podléhat žádné doplňkové specifikaci a žádné doplňkové zkoušce, které by byly povinné <i>de jure</i> nebo <i>de facto</i> .

Upřesnění současného stavu

◆ Období souběžné platnosti

Zavedení harmonizované normy vyžaduje, aby byla vyhlášena v Úředním věstníku Evropské unie. Toto oznámení je realizováno během několika měsíců po datu, kdy jsou harmonizovaná norma nebo evropské technické schválení dostupné. Tím je poskytnut příslušným orgánům státní správy v jednotlivých státech dostatečný prostor, aby odstranily veškeré legislativní a technické texty, které jsou v rozporu s harmonizovaným dokumentem.

Příslušné orgány státní správy v jednotlivých zemích potom vydají výnos, potvrzující aplikovatelnost označení CE na tyto výrobky a stanoví dvě data (musí být schválena Stálým výborem pro stavebnictví):

- ◆ Počátek období souběžné platnosti se datuje ode dne, kdy je označení CE shodných výrobků možné (vše je na svém místě: harmonizovaná norma, notifikovaná osoba atd.).
- ◆ Konec období souběžné platnosti se datuje ode dne, kdy výrobky nemohou být uvedeny na trh, pokud nemají označení CE.

Během období souběžné platnosti, které trvá zpravidla jeden rok (kromě specifických případů, o kterých se rozhoduje ve Stálém výboru pro stavebnictví) na trhu společně koexistují výrobky s označením CE a výrobky, které toto označení nemají. To umožňuje vyprázdnit sklady se starými výrobky a zaručuje potřebnou pružnost při zkouškách, požadovaných pro označení CE.

◆ Žádná dodatečná specifikace

Žádný členský stát nebude moci požadovat, aby mu byly povoleny dodatečné specifikace pro uvedení na trh a používání výrobků s označením CE.

Je nutno pochopit, že harmonizované evropské normy nebo evropská technická schválení zavádějí na široké úrovni společný posudek, který lze na stavební výrobky aplikovat. Harmonizované evropské normy nebo evropská technická schválení stanovují komplex nutných a postačujících požadavků při udělování označení CE výrobkům, který zaručuje shodu výrobku se Směrnicí o stavebních výrobcích. Všechny požadavky národních předpisů a nařízení, které platily do doby, kdy byl vypracován příslušný mandát, byly při jeho redakci zohledněny.

Členské státy musí schválit volný oběh zboží a jeho uvádění na trh a zabezpečit volné používání výrobků s označením CE na svém území (Směrnice o stavebních výrobcích, články 2.1 a 6.1). Je tedy v rozporu s ustanoveními Směrnice o stavebních výrobcích podrobit výrobek s označením CE specifikacím nebo doplňkovým zkouškám, stanoveným na národní úrovni. Nelze přidávat další zkoušky nebo existující zkoušky jakkoli upravovat, protože jsou stanoveny v harmonizovaných evropských normách nebo v evropských technických schváleních.

Naproti tomu:

- ◆ Členské státy odpovídají za dodržování základních požadavků **na stavby**. Z tohoto titulu mohou úředně vyhlásit **předpisy pro stavby**, které mohou specifikovat minimální hodnoty funkčních charakteristik výrobků, požadovaných pro určené použití. Avšak pozor: Každý nový předpis musí být notifikován Evropskou komisí a jinými členskými státy, aby se ověřilo, že nepřináší nové překážky (Směrnice 98/34). Předpisová pravomoc členských států se uskutečňuje v harmonizovaném a transparentním rámci, spočívajícím na základních požadavcích. Takové předpisy se však nemohou týkat charakteristik, nestanovené v mandátu, nemohou měnit metodu posuzování funkčních charakteristik, nemohou připojit nové požadavky, spojené s řízením výroby u výrobce ani upravovat a měnit hodnocení shody (auditní zkoušky vzorků odebraných v místě výroby), protože takové specifikace by byly považovány za dodatečné požadavky. Bude-li opravdu existovat důvod, mohou vést nové předpisy pro stavby (které by měly vliv na definici výrobků), vyhlášené některým z členských států a přijaté ostatními členskými státy a Evropskou komisí, k aktualizaci mandátu a harmonizovaných evropských norem nebo evropských technických schválení.
- ◆ Pro hlavního dodavatele nebo investora je ostatně vždy možné pevně stanovit požadavky, které umožní zvolit mezi výrobky s označením CE nejvhodnější výrobky pro realizaci specifické stavby. Tyto specifické požadavky jsou stanoveny ve smluvních dokumentech a realizovány podle konkrétních okolností hlavním dodavatelem nebo investorem. Přitom je nutno mít na zřeteli některé praktické důležité rady:

- ◆ Jakmile se ukáže, že harmonizované evropské normy mají mezery nebo podstatné nedokonalosti z pohledu jednoho členského státu nebo jednoho činitele trhu, nelze tyto nedostatky zakrývat tím, že budeme rozvíjet doplňkové národní specifikace nebo konfliktní národní specifikace. Bude nutno využít pomocné prostředky (v případě technických závad u Evropského výboru pro normalizaci CEN, u Evropské komise s uplatněním článku 5.1 Směrnice o stavebních výrobcích, běží-li o zásadní otázky), aby se mohlo přikročit k úpravě normy.
- ◆ Interpretční dokumenty budou nutné pro usnadnění používání evropských norem. Evropská komise doporučuje jejich formulaci v národních informativních přílohách evropských norem nebo jakýmkoli jiným vhodným způsobem, pokud tato iniciativa vychází z národních nebo soukromých normalizačních institucí.
Komise je nicméně zdrženlivá při vypracovávání národních příloh, připojovaných k přejímaným evropským normám, stejně jako ke zpracovávání národních aplikačních dokumentů. Důvodem této zdrženlivosti je nedostatečná transparentnost. Avšak pozor!
Tyto vysvětlující dokumenty nebudou smět v žádném případě obsahovat specifikace s dodatečnými požadavky nebo modifikovat požadavky evropské normy; jinak hrozí postih ve smyslu směrnice 98/34.
- ◆ Naproti tomu dokumenty, které mají status doporučení, informativního nebo vysvětlujícího materiálu, budou moci vypracovávat normalizační instituty, příslušné orgány státní správy – vhodným příkladem je soubor francouzských technických předpisů (**Cahier des clauses techniques générales – CCTG**) nebo profesní sdružení a svazy, ba dokonce i zástupci soukromého sektoru.

⇒ **Dobrovolná označení**

Dobrovolná označení (např. NF ve Francii) nejsou neslučitelná s označením CE, náležejí však zcela do oblasti konkurence a nemohou nijak vstoupit do oblasti úředních technických předpisů. Mohou koexistovat s označením CE, budou-li respektovat tyto podmínky:

- ◆ Musí přinášet „přidanou hodnotu“, a to jiného druhu, než je hodnota obsažená v označení CE.
- ◆ Jejich určující podmínky pro výrobky nebo pro průvodní doklady musí být takové, aby v žádném případě nemohlo dojít k záměně s tím, co náleží pod označení CE.
- ◆ Musí odpovídat potřebám trhu (místní potřeba nebo specifické užití). Nejedná se tedy o žádná národní označení, která již na evropském trhu nemají smysl, nýbrž o normy, které mezi sebou soutěží v celém ekonomickém prostoru Evropské unie.
- ◆ Tato označení nemohou být vyhlášena jako povinná, a to ani přímo (citace v právních dokumentech), ani nepřímo (pojištění aj.).

Závěr:

Realizace není dokonalá

Harmonizované evropské normy, které nedávno vstoupily v platnost a které, řečeno obrazně „dosáhly vrcholu své existence“ označované často jako **první generace evropských norem**, nejsou dokonalé.

- ◆ V některých normách se zavádějí nové zkušební metody, které bude nutno ještě zdokonalit, aby byly plně operativní.
- ◆ Často obsahují specifikace, vztahující se na **řízení výroby u výrobce**, které jsou dosud nepřesné (viz např. diskuse o četnostech zkoušek); v těchto případech budou vypracovány skupinou notifikovaných osob doplňkové údaje.
- ◆ Postoj k aspektu **nebezpečných látek** je dosud velmi nedokonalý.
- ◆ **Trvanlivost** je pojem, používaný v tomto typu norem teprve nedávno. V mnoha případech je nezbytné, aby byla později upřesněna a zlepšena.

Mnozí zúčastnění podmiňují přijetí systému a jeho plné nabytí platnosti odstraněním výše uvedených nedokonalostí. To byl případ jednoho členského státu, který vznesl námitky proti třiceti normám, které nyní nabyly platnosti. Ostatní členské státy ho nenásledovaly, poněvadž byly přesvědčeny, že kvalita současných norem, i přes jejich nedokonalosti přesto zaručuje, že shodné výrobky propůjčují stavbám právní předpoklad shody se základními požadavky Směrnice o stavebních výrobcích a že tyto nedokonalosti nejsou překážkou pro nabytí účinnosti.

Každý činitel přispívající k zavedení Směrnice o stavebních výrobcích, stojí denně před volbou, která je předmětem současných diskusí na národní nebo evropské úrovni:

- ◆ Chceme konstruktivně přispět k vypracování harmonizovaných norem tím, že přijmeme kompromisy, které změní současnou situaci? Přijímáme tak riziko, že přispíváme k uznání platnosti nového systému, který se může zpočátku jevit jako složitý, nedokonalý. Někteří činitelé mohou znejistět a způsobit tak nesnáze, které dřívější systémy dokázaly vyřešit. Přesto se realizace systému odstraňováním hlavních chyb a nedostatků zrychluje.
- ◆ Dáme tedy přednost postoji aktivního odporu, který vyžaduje, aby normy byly ve shodě s ideou a s proklamovanými zájmy. Vezmeme na sebe riziko, že budeme ještě zpomalovat vypracování konečné verze norem a budeme prodlužovat přechodné období mezi starým systémem, který zůstává v platnosti a novým systémem, který progresivně postupuje kupředu? Bereme na sebe riziko, že se nebudeme moci opírat o obsah nových norem, pokud v diskusích zaujmeme vysloveně nepřátelské postoje. Výsledkem těchto postojů bude, že na blízkou budoucnost budeme špatně připraveni a že nevyužijeme současného období k tomu, abychom pomohli odpovědným činitelům a představitelům průmyslové sféry v přizpůsobení a přípravě na nový systém.

Nesmíme zapomínat, že i přes současné obtíže budování jednotného evropského trhu stavebních výrobků nakonec umožní dosažení cílů, o které usilujeme od doby, kdy byla úředně vyhlášena Směrnice o stavebních výrobcích (CPD). Dosáhneme tak významných přínosů pro průmyslovou sféru i pro odpovědné činitele, které závěrem ještě jednou stručně shrneme:

- ◆ Odstranění překážek **volného oběhu zboží a volného používání výrobků** a tím i zvýšení konkurenceschopnosti výrobků, což logicky povede k optimalizaci jejich nákladů a jejich funkčních charakteristik.
- ◆ Splnění požadavku, aby stavební výrobky byly **způsobilé pro určené použití**, aniž se sníží jejich úroveň, prokázaná ochranou členských států.
- ◆ Podstatný příspěvek ke zvýšení **konkurenceschopnosti** evropských podniků.

Bibliografie:

- [1] Directive 89/109/CEE relative au rapprochement des dispositions législatives, réglementaires et administratives des Etats membres, concernant les produits de construction, décembre 1988
- [2] „Guide relatif à la mise en application des directives nouvelle-approche“, Commission européenne, décembre 2000
- [3] A. VIVET: „Coséquences pour les marchés publics de la normalisation européenne des équipements de la route“, Revue générale 218, p. 30
- [4] P. CHEMILLIER: L'élaboration de la directive, Revue générale 778, novembre 1999, p. 13
- [5] P. CHEMILLIER: Comprendre et maîtriser la directive produits de construction, AFNOR Edition
- [6] Directive 93/465/CEE de 22 Juillet 1993 concernant les modules relatifs aux différentes phases des procédures d'évaluation de la conformité, destinés à être utilisés dans les directives d'harmonisation technique